

fot. 8. W siedzibie radiostacji „Błyskawica”. Przed mikrofonem spiker Zbigniew Świętochowski „Krzysztof”, nad nim pochylony Stefan Zadrożny „Pawlicz”, w głębi Olgierd Straszynski „Wesołowski”, oparty o pulpit Jerzy Ronald-Bujański „Zwornik”, przy aparaturze inż. Roman Kitzner „Zbigniew”, 20 VIII 1944 (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiowskiego, Warszawa 1944)

rejestrowali akcje bitewne oraz życie codzienne mieszkańców, Fotograficzni oraz Prasowi Sprawozdawcy Wojenni. Od 8 sierpnia do 4 października działała powstańcza radiostacja AK „Błyskawica”, która nadawała także audycje Polskiego Radia. Działały placówki radiowo-informacyjne. W miarę możliwości zaspokajano doraźne potrzeby cywili i podtrzymywano ducha walki wśród wojska i ludności.

fot. 9. Operatorzy Stefan Bagiński i Antoni Wawrzyniak (z prawej) filmują u wylotu ul. Sienkiewicza na Marszałkowską, podczas silnego bombardowania Śródmieścia, 4 IX 1944 (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiowskiego, Warszawa 1944)

fot. 10. Plakat ostrzegający przed „krowami” (sześciolufowe miotacze min), wywieszony na śródmiejskiej ulicy (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiowskiego, Warszawa 1944)

W ramach BIP działała Pomoc Żołnierzowi (tzw. peżetki) ściśle współpracująca z WSK. Peżetki zajmowały się opieką nad żołnierzami, głównie w gospodach frontowych, gdzie stwarzały żołnierzom warunki do wypoczynku i odpoczynku. Ponadto pomagały w zespołach opieki nad dziećmi i rannymi w szpitalach, w kuchniach polowych i przy barykadach. (fot. 8, 9, 10, 11)

fot. 11. Wydawanie posiłku w plutonie 569 na ul. Chmielnej, 27 IX 1944 (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiowskiego, Warszawa 1944)

Muzeum Historyczno-Wojskowe w Toruniu zaprasza na I Miejską Grę Wojenną MHW "Powstanie Warszawskie 2013" 1 sierpnia 2013 roku:

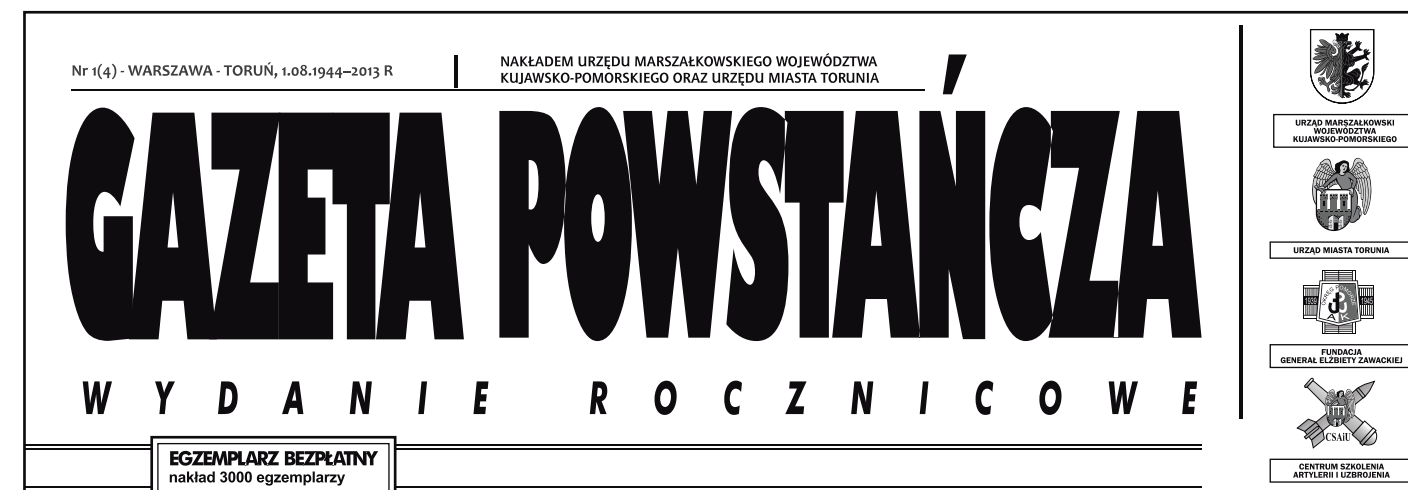
- » **czas trwania:** 9.00 - 18.00
- » **uczestnicy:** dzieci, młodzież, dorośli (osoby do 18 r.ż. za pisemną zgodą rodziców)
- » **miejsce gry:** Toruńska Starówka
- » **Warunek uczestnictwa:** ubiór cywilny, nawiązujący do mody okupacyjnej + zdjęcie do formularza w tym stroju.
- » **zbiórka:** I LO ul. Zaulek Prosowy 1

GAZETA POWSTAŃCZA

W Gazecie wykorzystano informacje oraz zdjęcia z następujących publikacji:
E. Lokajski, *Fotografie z Powstania Warszawskiego*, Warszawa 1994; *Miasto nieujarzmione*, Warszawa 1957;
Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiowskiego, Warszawa 1994.

Redakcja: Dorota Kromp

69. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego

SŁUŻBY ARMII KRAJOWEJ W POWSTANIU WARSZAWSKIM

I. Łączność

Do zadań służby łączności w czasie Powstania należało utrzymywanie łączności radiowej Komendy Głównej AK z Naczelnym Dowództwem Sił Zbrojnych w Anglii, bazą przerzutową w południowych Włoszech oraz komendantami obszarów i okręgów. W Komendzie Obszaru Warszawskiego - łączności z podległymi podokręgami. W Komendzie Okręgu Warszawskiego - łączności z komendami obwodów i rejonów aż do dowódców kompanii i plutonów. Dowódcom wszystkich szczebli zapewniało łączność w górę i z sąsiadami. Wykorzystywano do tego łączność radiotelegraficzną, telefoniczną, radiową, oraz niezawodne zespoły gońców (łączniczek). Od 6 sierpnia działała także łączność kanałowa. Dzięki sprawnie działającej - aż do kapitulacji - łączności Powstanie nie przerodziło się w chaotyczną walkę, ale było centralnie kierowaną operacją wojсковą. (fot. 1 i 2).

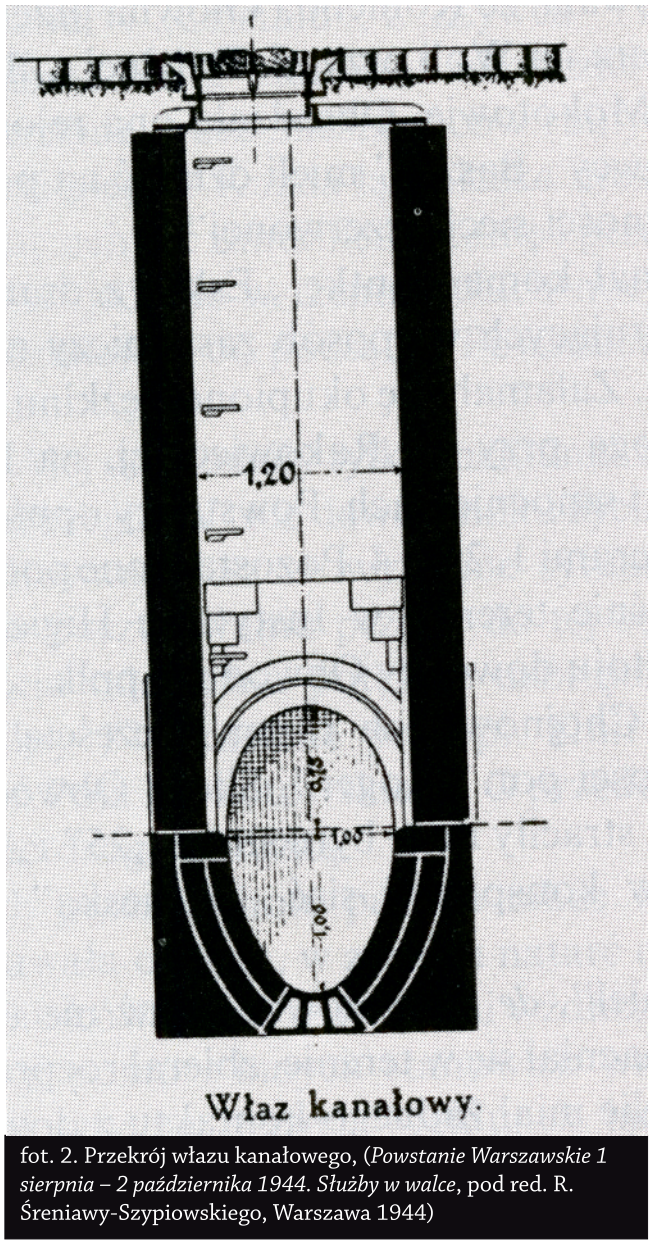

fot. 1. Telefoniści zakładają połowę linii telefonicznej, 13 VIII 1944 r. (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiowskiego, Warszawa 1944)

PROGRAM OBCHODÓW, TORUŃ, 1 sierpnia 2013 r.

17:00 uroczystość na pl. Rapackiego pod pomnikiem Ku Czcii żołnierzy Armii Krajowej

- sygnał syreny w godzinę „W”,
- hymn państwowy i podniesienie flagi,
- powitanie uczestników uroczystości,
- okolicznościowe przemówienia: Marszałka Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotra Całbeckiego i Prezydenta Miasta Torunia Michała Zaleskiego,
- składanie kwiatów z honorami wojskowymi.

fot. 2. Przekrój włazu kanałowego, (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiońskiego, Warszawa 1944)

II. Harcerstwo

W walkach powstańczych wslawiły się harcerskie bataliony liniowe „Zośka”, „Parasol” i „Wigry”. Harcerki działały w służbach łączności i sanitarnej oraz społecznej na rzecz ludności. Najmłodsi harcerze Zawiszy (12-15 lat) pełnili Służbę Pomocniczą „Mafeking”, w ramach której zorganizowali Harcerską Pocztdę Polową. Pojawili się na ulicach, stanowiskach bojowych, w piwnicznych schronach przenosząc korespondencję prywatną między żołnierzami AK a ludnością cywilną. Poczta działała aż do kapitulacji Powstania. (fot. 3).

III. Wojskowa Służba Kobiet

Zasięg działań WSK obejmował służby: sanitarną, łączności, sabotażu, dywersji, wywiadu i kontrwywiadu, propagandy, administracji, intendentury, wartowniczą, transportową, przeciwlotniczą, przeciwpożarową oraz szeroko pojętą pomoc żołnierzowi. Kobiecte Patrole Minerskie brały udział w akcjach zbrojnych, prowadziły

fot. 3. Bracia Jeleniewiczowie "Żbik" i "Rys" z Harcerskiej Poczty Polowej, kolporterzy prasy powstańczej na ulicy Tamka w sierpniu 1944, fot. Tadeusz Bukowski (Miasto nieujarzmione, Warszawa 1957)

magazyn materiałów wybuchowych, wytwórnię butelek zapalających i granatów. Oddział Dywersja i Sabotaż Kobiet („Dysk”) brał udział w walkach Batalionu „Zośka” w Zgrupowaniu „Radosław”. Kobiety z opaskami WSK były wszędzie – przy gaszeniu pożarów, budowie barykad, w służbie ochrony ważniejszych obiektów, przy odkopywaniu ludzi spod gruzów, w kuchniach polowych, szwalniach, pralniach, pracowały przy redagowaniu, wydawaniu i kolportażu prasy powstańczej, w rozdziale żywności, w kwaterunkach, przy obserwacji i przyjmowaniu zrzutów. (fot. 4)

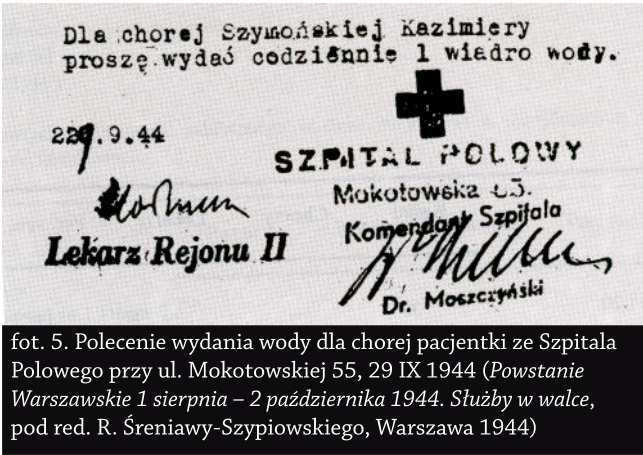

fot. 4. Patrol sanitarny Wojskowej Służby Kobiet na ul. Moniuszki (5 sierpnia?), (E. Lokajski, Fotografie z Powstania Warszawskiego, Warszawa 1994)

IV. Służba sanitarna

Organizacja sanitarna Powstania opierała się na wojskowej strukturze sięgającej do oddziałów liniowych, wykorzystywała też istniejącą cywilną sieć służby zdrowia i szpitali miejskich.

Przed wybuchem Powstania zaopatrzone szpitale w konieczny sprzęt i wyposażenie, przeszkolono dziewczęta na tajnych kursach sanitarnych, zgromadzono zapasy lekarstw i opatrunków. W czasie Powstania pracowało faktycznie 11 dużych szpitali stałych, setki punktów opatrunkowych i zaimprovizowanych szpitali polowych. Po kapitulacji lekarze pomagali przy ewakuacji i wywózce rannych, chorych i starców z Warszawy. (fot. 5)

fot. 5. Polecenie wydania wody dla chorej pacjentki ze Szpitala Polowego przy ul. Mokotowskiej 55, 29 IX 1944 (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiońskiego, Warszawa 1944)

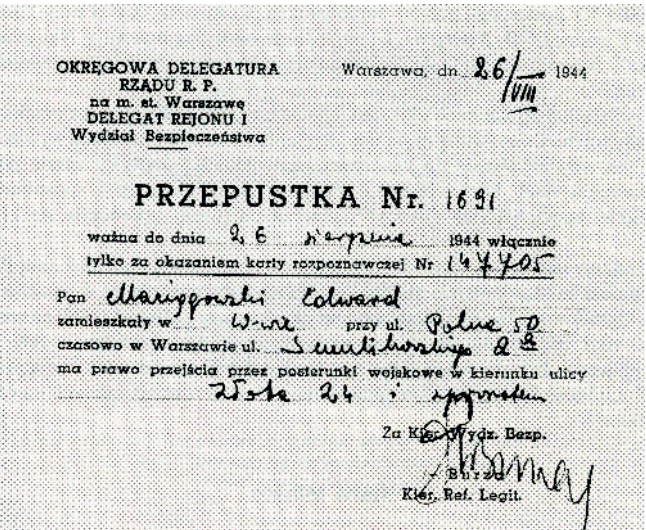
V. Służba duszpasterska

Służba Duszpasterska AK podlegała Naczelnemu Kapelanowi AK, który kierował nią poprzez wyznaczonych dziekanów obszarów AK. W czasie Powstania do kapelanów należało odprawianie mszy, spowiadanie, udzielanie komunii, udzielanie ostatniego namaszczenia, udzielanie rozgrzeszenia, grzebanie poległych i zmarłych, spisywanie protokołów śmierci, zabezpieczanie rzeczy po zmarłych, udzielanie ślubów powstańczym żołnierzom, opieka nad rannymi. Organizowali zbiorowe modlitwy i msze przy kapliczkach podwórkowych. Większość oddziałów liniowych miała swoich stałych księży kapelanów. Ponadto zajmowali się ratowaniem płonących kościołów oraz zabezpieczaniem skarbów kościelnych. (fot. 6)

fot. 6. Kondukt żałobny z kompanii sztabowej „Kosztą” na ul. Moniuszki (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiońskiego, Warszawa 1944)

VI. Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego
W czasie Powstania nad ochroną bezpieczeństwa czuwały Wojskowa Służba Ochrony Powstania, żandarmeria polowa AK, kontrwywiad oraz powołany przez Delegaturę Rządu na Kraj Państwowy Korpus Bezpieczeństwa (policja cywilna). Służby te miały na celu przeciwdziałanie anarchizacji życia poprzez niedopuszczenie do samosądów, rabowania sklepów, własności poniemieckiej, unieszkodliwiał konfidentów i potencjalnych szpiegów, nadzorowały obozy jeńców, ścigały przestępstwa wymierzone w wojsko, wykonywały wyroki sądów. Działały wojskowe i cywilne sądy specjalne. Powstały obozy jenieckie (dla żołnierzy Wehrmachtu) oraz areszty i obozy odosobnienia dla cywilów. Przedłużające się walki, nędzą, głód i ciągłe zagrożenie życia powodowały postępującą demoralizację, szerzył się defetyzm, pijaństwo i przestępstwa jednak dzięki działalności służb nie doszło do zanarchizowania życia miasta. (fot. 7)

fot. 7. Przepustka dla E. Maciągowskiego, wystawiona przez Wydział Bezpieczeństwa I Rejonu Delegatury Okręgowej RP (Powstanie Warszawskie 1 sierpnia – 2 października 1944. Służby w walce, pod red. R. Śreniawy-Szypiońskiego, Warszawa 1944)

VII. Biuro Informacji i Propagandy Komendy Głównej AK

Głównym kierunkiem działalności BIP w czasie Powstania była praca propagandowa wśród żołnierzy i ludności cywilnej. Już w nocy 31 lipca na 1 sierpnia wydrukowano w nakładzie 100 tys. egzemplarzy pierwszy powstańczy numer „Biuletynu Informacyjnego”, kolportowany wśród powstańców i cywilów. Wydawano też prasę Delegatury Rządu i stronnictw politycznych, drukowano plakaty z obwieszczeniami i odezwaniami, ulotki, znaczki powstańcze. W ramach BIP działała tzw. Grupa Plastików, która przygotowała dekoracje dla powstańczych gospód żołnierskich, projekty plakatów i znaczków pocztowych. Pracowali śpiewacy i aktorzy, ekipa filmowców i fotoreporterów, którzy